

DELEGATURA UOKIK W KATOWICACH

Katowice, dnia 30.01.2004r.

RKT-61-08/04/SB

DECYZJA Nr RKT- 03/2004

I Stosownie do art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. 2003r. Nr 86, poz. 804, z późn. zm. Dz.U.z 2003r. Nr 60, poz. 535 i Nr 170, poz. 1652) i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 z późn. zm.), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego na wniosek Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Tarnowskich Górach przeciwko Krajowej Agencji Wspierania Przedsiębiorczości „GROSZ” Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, ul. Budowlana 5G, 40-301 Katowice

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:
na podstawie art. 23c) ust. 1 w związku z art. 23a) ust. 1 i 2 w/w ustawy **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, praktykę polegającą na naruszeniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji w zakresie terminu umożliwienia uczestnikowi samofinansującej się Grupy na określonych w umowie warunkach dokonania zakupu towaru

i **nakazuje się** zaniechanie jej stosowania.

II Stosownie do art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. 2003r. Nr 86, poz. 804, z późn. zm. Dz.U. z 2003r. Nr 60, poz. 535 i Nr 170, poz. 1652) i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 z późn. zm.), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego na wniosek Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Tarnowskich Górach przeciwko Krajowej Agencji Wspierania Przedsiębiorczości „GROSZ” Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, ul. Budowlana 5G, 40-301 Katowice

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:
na podstawie art. 23c) ust. 1 w związku z art. 23a) ust. 1 i 2 w/w ustawy **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, praktykę polegającą na stosowaniu przez Krajową Agencję Wspierania Przedsiębiorczości „GROSZ” Sp. z o.o., w ogólnych warunkach umowy, której przedmiotem jest umożliwienie na określonych w umowie zasadach, członkostwa w programie GROSZ, którego celem jest zakup przez uczestnika samofinansującej się grupy towar określonego na pierwszej stronie umowy, w szczególności: materiały budowlane, domy, mieszkania, inne nieruchomości, maszyny i urządzenia, samochody osobowe i dostawcze, itp., w umowach zawieranych w oparciu o wzorce obowiązujące w dniu 31.01.2003r., postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego, o następującej treści:

- A. art. 3 pkt 1 OWU (...) „*Jednocześnie przejmuje na siebie całość praw i zobowiązań wynikających z treści niniejszej umowy*” (...).
- B. art. 20 OWU „*Pełnomocnictwo. Dla umożliwienia GROSZ zrealizowania przedmiotu umowy, uczestnik grupy, którego dane osobowe wymienione są na pierwszej stronie umowy, przez jej zawarcie przekazuje na rzecz GROSZ nieodwołalnie i nie wygasające nawet po śmierci uczestnika grupy pełnomocnictwo, na okres ważności prawnej grupy, aż do ostatecznego rozliczenia. Pełnomocnictwo to obejmuje prawo GROSZ do równoprawnego rozwiązywania spraw dotyczących uczestnika grupy, w tym spowodowanych okolicznościami siły wyższej, a które poza wolą GROSZ mogłyby przynieść szkody programowi i grupie.*”
i **nakazuje się** zaniechanie ich stosowania.

III Na podstawie art. 105 § 1 k.p.a. w związku z art. 80 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. 2003r. Nr 86, poz. 804, z późn. zm. Dz.U. z 2003r. Nr 60, poz. 535 i Nr 170, poz. 1652) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 ww. ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. z 2002r. Nr 18, poz. 172; z 2003r. Nr 6, poz. 68)

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

umarza się postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wszczęte na wniosek Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Tarnowskich Górach przeciwko Krajowej Agencji Wspierania Przedsiębiorczości „GROSZ” Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, ul. Budowlana 5G, 40-301 Katowice w związku z podejrzeniem podejmowania przez tego przedsiębiorcę, bezprawnych działań noszących znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, poprzez naruszenie art. 8 ustawy z dnia 20 lipca 2001r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. Nr 1000, poz. 1081 z późn. zm.), **jako bezprzedmiotowe**.

IV Na podstawie art. 23c) ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. 2003r. Nr 86, poz. 804, z późn. zm. Dz.U. z 2003r. Nr 60, poz. 535 i Nr 170, poz. 1652) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 z późn. zm.), po przeprowadzeniu wszczętego na wniosek Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Tarnowskich Górach postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

określa się Krajowej Agencji Wspierania Przedsiębiorczości „GROSZ” Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, ul. Budowlana 5G, 40-301 Katowice, środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w celu wykonania nakazu określonego w pkt I sentencji niniejszej decyzji, polegające na zaniechaniu naruszenia obowiązku udzielenia konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji w zakresie terminu umożliwienia uczestnikowi samofinansującej się Grupy dokonania zakupu towaru w związku z zawieraniem umów, które uprawniają do uczestnictwa w samofinansującej się grupie osób. Nakaz ten powinien zostać wykonany poprzez podawanie konsumentom w związku z zawieraniem umów, rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji o terminie umożliwienia uczestnikowi samofinansującej się Grupy na określonych w umowie warunkach dokonania zakupu towaru.

V Na podstawie art. 23c) ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. 2003r. Nr 86, poz. 804, z późn. zm. Dz.U. z 2003r. Nr 60, poz. 535 i Nr 170, poz. 1652) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 z późn. zm.), po przeprowadzeniu wszczętego na wniosek Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Tarnowskich Górach postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

określa się Krajowej Agencji Wspierania Przedsiębiorczości „GROSZ” Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, ul. Budowlana 5G, 40-301 Katowice, środki usunięcia trwających skutków

naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w celu wykonania nakazu określonego w pkt II sentencji niniejszej decyzji, polegające na zaniechaniu stosowania niedozwolonych postanowień umownych, tj. zakwestionowanej części art. 3 pkt 1 OWU, art. 20 OWU,

A. art. 3 pkt 1 OWU (...) „*Jednocześnie przejmuje na siebie całość praw i zobowiązań wynikających z treści niniejszej umowy*” (...).

B. art. 20 OWU „*Pełnomocnictwo. Dla umożliwienia GROSZ zrealizowania przedmiotu umowy, uczestnik grupy, którego dane osobowe wymienione są na pierwszej stronie umowy, przez jej zawarcie przekazuje na rzecz GROSZ nieodwołalnie i nie wygasające nawet po śmierci uczestnika grupy pełnomocnictwo, na okres ważności prawnej grupy, aż do ostatecznego rozliczenia. Pełnomocnictwo to obejmuje prawo GROSZ do równoprawnego rozwiązywania spraw dotyczących uczestnika grupy, w tym spowodowanych okolicznościami siły wyższej, a które poza wolą GROSZ mogłyby przynieść szkody programowi i grupie.*”

poprzez zaprzestanie wykorzystywania w umowach niewykonanych w dacie otrzymania decyzji, a także w nowych umowach zawieranych po tej dacie, treści przedmiotowych postanowień.

VI Na podstawie art. 100e ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. 2003r. Nr 86, poz. 804, z późn. zm. Dz.U. z 2003r. Nr 60, poz. 535 i Nr 170, poz. 1652) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 z późn. zm.), po przeprowadzeniu wszczętego na wniosek Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Tarnowskich Górach postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

mając na uwadze ważny interes konsumentów nadaje się decyzji w zakresie punktów I, II, IV i V **rygor natychmiastowej wykonalności.**

Uzasadnienie

W dniu 09.05.2003r. wpłynął wniosek Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Tarnowskich Górach o wszczęcie postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w art. 23a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. 2003r. Nr 86, poz. 804, z późn. zm. Dz.U. z 2003r. Nr 60, poz. 535 i Nr 170, poz. 1652) zwanej dalej ustawą antymonopolową.

We wniosku Rzecznik Konsumentów poinformował, iż Krajowa Agencja Wspierania Przedsiębiorczości „GROSZ” Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, ul. Budowlana 5G, 40-301 Katowice – zwana dalej GROSZ działa na terenie Powiatu Tarnogórskiego. Przy podpisywaniu umów uczestnictwa w programie GROSZ, którego celem jest zakup przez uczestnika samofinansującej się grupy towaru, nie informuje rzetelnie o warunkach umowy. Ogólne warunki umowy były wręczane po podpisaniu przez uczestników deklaracji wekslowej. Przedstawiciele Agencji przed podpisaniem umowy określali bardzo krótki termin otrzymania towaru, który po podpisaniu umowy rozciągał się na bliżej nieokreślony czas realizacji umowy. W opinii wnioskodawcy, fakt wprowadzenia konsumentów w błąd potwierdzony jest treściami ich skarg. Ponadto wnioskodawca stwierdził, iż w umowach zawarte są postanowienia, które budzą wątpliwości w świetle art. 385³ k.c. Przykładem takiej niedozwolonej klauzuli umownej jest zapis art. 20 ogólnych warunków umowy, ustanawiający na rzecz firmy pełnomocnictwo do załatwienia spraw, przy czym jest to pełnomocnictwo nieodwołalne i nie wygasające. Klauzula tego typu została wpisana do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, prowadzonego przez Prezesa UOKiK. Zarzut wnioskodawcy dotyczył również, naruszenia przez GROSZ zasady określonej przez art. 8 ustawy z dnia 20 lipca 2001r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. Nr 1000, poz. 1081 z późn. zm.) – zwana dalej ustawą o kredycie konsumenckim (Karta nr 32). Jako naruszenie prawa został określony art. 18 umowy zawieranej z konsumentami, z którego wynika, że w przypadku przedterminowej spłaty całości rat konsument jest zobowiązany do uiszczenia prowizji w wysokości 1 500 zł za tą przedterminową spłatę, który to zapis rozmija się z aktualnie obowiązującymi przepisami, zwłaszcza

z przepisem art. 8 ustawy o kredycie konsumenckim. Według wnioskodawcy, umowy zawierane przez GROSZ nie są typem umowy przewidzianym w treści art. 8 ust. 3 ustawy o kredycie konsumenckim, tj. umowami dotyczącymi kredytów walutowych lub kredytów o stałej stopie procentowej w okresie kredytowania, gdy kwota kredytu jest wyższa niż 5 000 zł. Tak więc zapis art. 18 ust. 3 umowy narusza przepisy ustawy o kredycie konsumenckim.

W dniu 18.06.2003r. Postanowieniem nr 1 wszczęte zostało w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej organem antymonopolowym) postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Zawiadomienie wraz z postanowieniem o wszczęciu postępowania przeciwko GROSZ oraz z kserokopią wniosku powiatowego Rzecznika Konsumentów w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostało skutecznie dostarczone w dniu 11.08.2003r. W piśmie z dnia 16 lipca 2003r. GROSZ poinformował, iż firma zaprzestała jakiegokolwiek sprzedaży w systemie konsorcyjnym z dniem 31.01.2003r. oraz, iż nie posiada już jakichkolwiek biur sprzedaży. (Karta nr 39) Natomiast w odpowiedzi z dnia 14.08.2003r. (Karty nr 56-58) na zarzuty wszczęcia postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, GROSZ poinformował, iż nigdy nie był naruszany obowiązek udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji w zakresie terminu umożliwienia uczestnikowi samofinansującej się grupy na określonych w umowie warunkach, dokonania zakupu towaru. GROSZ stwierdził, iż ogólne warunki umowy w sposób jasny i przejrzysty przedstawiają sposób i terminy udzielania asygnat na zakup towaru. Każdy z uczestników programu przed podpisaniem umowy miał możliwość zapoznania się z jej ogólnymi warunkami, w których, określone są te warunki i terminy. GROSZ stwierdza również, iż jego pracownicy każdorazowo udzielali dodatkowych wyjaśnień na życzenie klienta. Leżało to w zakresie ich obowiązków i było ściśle egzekwowane w każdym przypadku. W sprawie drugiego z zarzutów wszczęcia postępowania, GROSZ stwierdził, iż klauzule zawarte w art. 3 oraz art. 20 OWU stosowanych przez GROSZ nigdy nie zostały wpisane do rejestru prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Stwierdził, iż Sąd uznał jedynie za niedozwolone klauzule stosowane przez firmę Financial Partners Sp. z o.o. Pomimo tego, iż przedstawione przez organ antymonopolowy postanowienia umów zostały uznane za niedozwolone, to jednak nie w przypadku OWU stosowanych przez GROSZ lecz przez Financial Partners Sp. z o.o. GROSZ podniósł, iż ocena, czy dany zapis jest, czy też nie jest niedozwoloną klauzulą dokonywana jest przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danego przypadku oraz w kontekście wszystkich warunków umowy, a nie w oderwaniu od nich. Nie jest możliwe ustalenie pewnych ogólnych kryteriów, których spełnienie w każdej sytuacji automatycznie będzie prowadziło do uznania, że interesy danego konsumenta zostały rażąco naruszone. Oznacza to, że ocena, czy postanowienia zawartej umowy rażąco naruszają interesy konsumenta, powinna być dokonana zawsze *in concreto* a nie *in abstracto*, stąd nie zawsze, w świetle Ogólnych Warunków Umowy dany zapis stanowił będzie niedozwoloną klauzulę, co nie wyklucza możliwości takiego stwierdzenia w innych przypadkach. Przykładowo klauzula nakładająca na konsumenta obowiązek zapłaty ustalonej sumy na wypadek rezygnacji z zawarcia lub wykonania umowy stanowić będzie zgodnie z art. 385³ pkt 16 K.c. niedozwoloną klauzulę jedynie wtedy, gdy taki sam obowiązek nie będzie nałożony na przedsiębiorcę stosującego wzór umowy. Zgodnie z art. 385² k.c. oceny zgodności postanowień umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. W opinii GROSZ kwestionowany zapis „uczestnik przyjmuje na siebie całość praw i obowiązków wynikających z niniejszej umowy” nie może być oceniany w oderwaniu od pełnego tekstu ogólnych warunków umów, gdyż na jego wyraźne powiązanie z konkretną umową wskazuje jego treść. GROSZ podkreśla, iż zawierając umowę z nim klient przyjmuje na siebie całość praw i zobowiązań wynikających z OWU stosowanych przez GROSZ, które różnią się zdecydowanie od OWU spółki Financial Partners Sp. z o.o., nie można zatem mówić o tożsamości klauzuli wpisanej do rejestru z postanowieniem art. 3 OWU GROSZ. W sprawie drugiego z kwestionowanych zapisów OWU GROSZ stwierdza, iż jest on jedynie podobny do klauzuli wpisanej do rejestru, różni się od niego treścią. Zgodnie z art. 20 OWU GROSZ: „dla umożliwienia GROSZ zrealizowania przedmiotu umowy, uczestnik grupy, którego dane osobowe wymienione są na pierwszej stronie umowy, przez jej zawarcie przekazuje na rzecz GROSZ nieodwołalne i niewygasające nawet po śmierci uczestnika grupy pełnomocnictwo na okres ważności prawnej

grupy, aż do ostatecznego rozliczenia. Pełnomocnictwo to obejmuje prawo GROSZ do równoprawnego rozwiązania spraw dotyczących uczestnika grupy, w tym spowodowanych okolicznościami siły wyższej, a które poza wolą GROSZ mogłyby przynieść szkodę programowi i grupie”, natomiast klauzula wpisana do rejestru brzmi: „uczestnik składając swój podpis pod niniejszą umową udziela Financial Partners nieodwołalnego pełnomocnictwa do równoprawnego rozwiązywania spraw dotyczących uczestników, w tym spowodowanych siłą wyższą, a które poza wolą Financial Partners mogłyby przynieść szkodę systemowi lub uczestnikowi”. W związku z powyższą wykładnią GROSZ stwierdził, iż zarzut stosowania niedozwolonych klauzul wpisanych do rejestru prowadzonego na podstawie art. 479⁴⁵ k.p.c., należy uznać za bezpodstawny, gdyż zakwestionowane klauzule nigdy nie zostały do tego rejestru wpisane. GROSZ stwierdził, iż przepis art. 23 a) ust. 2 ustawy antymonopolowej jest normą, której naruszenie stanowić może podstawę do nałożenia sankcji o charakterze karnoadministracyjnym, nie można zatem dokonywać wykładni rozszerzającej tego przepisu i rozciągać jego stosowania na przedsiębiorców stosujących postanowienia nie wpisane do odpowiedniego rejestru, a jedynie podobne do takich klauzul. Odnośnie zarzutu dotyczącego naruszenia art. 8 ustawy z dnia 20 lipca 2001r. o kredycie konsumenckim, GROSZ stwierdził, iż nie został on uzasadniony. Zaznaczono jednak, iż w § 10 Ogólnych warunków Umowy KAWP GROSZ Sp. z o.o. przewidziana została możliwość dokonywania przedterminowych wpłat, spełniająca warunki przepisu powołanej ustawy. GROSZ dodatkowo poinformował, iż w dniu 31 stycznia 2003r. zaprzestał swojej działalności i od tej daty nie została podpisana żadna umowa. Powodem tej decyzji był zły stosunek otoczenia oraz mediów do charakteru i rodzaju prowadzonej działalności. Kolejno pojawiające się artykuły w prasie spowodowały spadek zaufania społeczeństwa do tego rodzaju działalności, a co za tym idzie spadek ilości klientów oraz brak zaufania z ich strony. Stało się to zgodnie z wyjaśnieniami GROSZ powodem zawieszenia działalności do czasu uregulowania jej w drodze ustawy. Na dzień 31 stycznia 2003r. zgodnie z informacjami GROSZ pozostało (...) nierozliczonych klientów, w stosunku, do których zastosowane zostaną przepisy Ogólnych Warunków Umowy dotyczące przedterminowej likwidacji grupy, gdyż liczba (...) nie wystarczy na zebranie grupy asygnacyjnej. W piśmie z dnia 30.10.2003r. uzupełniającym informacje GROSZ przedstawił następujące informacje. Łączna ilość zawartych umów od 01.10.2002r. (...), w tym przydzielono (...) asygnat z czego (...) zostały zrealizowane. Na dzień 30.10.2003r. (...) umów nie było jeszcze rozliczonych (w tym (...) umów to klienci, którzy nie otrzymali jeszcze asygnaty, a dalej rzetelnie trwają w umowie, natomiast (...) umów to klienci, którzy otrzymali asygnaty, a jeszcze ich nie zrealizowali – nie przedstawili formy zabezpieczenia spłaty). Pozostali klienci, którzy zawarli umowy od 01.10.2002r. tj. (...) umów, umowy, te zostały już całkowicie rozliczone (są to umowy, gdzie klienci odstąpili od umowy lub została im ona wypowiedziana na warunkach i zasadach określonych w ogólnych warunkach umowy).

Organ antymonopolowy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 23a) ust. 1 ustawy antymonopolowej za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się godzące w nie bezprawne działania przedsiębiorcy. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. Ustawa antymonopolowa w art. 23 a) ust. 2 stanowi, że za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o których mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwą lub wprowadzającą w błąd reklamę i inne czyny nieuczciwej konkurencji godzące w zbiorowe interesy konsumentów.

Jako „sprzeczne z prawem” należy kwalifikować zachowania sprzeczne z nakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych. Sprzeczne z prawem są czyny: zabronione i zagrożone sankcją karną, czyny zabronione pod sankcjami dyscyplinarnymi, czyny zakazane przepisami administracyjnymi lub przepisami prawa gospodarczego publicznego, czyny zabronione przepisami o charakterze cywilnym, sprzeczne z nakazami zawartymi w prawie

cywilnym lub prawie administracyjnym. Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy ustalenie, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa. Brak cech bezprawności winien, w myśl art. 6 KC, wykazać przedsiębiorca /Por. Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji Komentarz, pod redakcją prof. dr hab. Janusza Szwejki, Wydawnictwo CH BECK, Warszawa 2000, s.117 - 118/

Wobec powyższego, aby określone zachowanie mogło zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest łączne spełnienie dwóch przesłanek:

- bezprawne działanie przedsiębiorcy,
- działanie narusza zbiorowe interesy konsumentów.

Pierwszą zarzucaną praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, jest naruszenie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji w zakresie terminu umożliwienia uczestnikowi samofinansującej się Grupy na określonych w umowie warunkach dokonania zakupu towaru. Zgodnie z art. 2 ogólnych warunków umowy przedmiotem umowy zawartej pomiędzy stronami jest umożliwienie na określonych w umowie zasadach, członkostwa uczestnika w programie GROSZ, którego celem jest zakup przez uczestnika samofinansującej się grupy towaru określonego na pierwszej stronie umowy. Towarem mogą być w szczególności materiały budowlane, domy, mieszkania, inne nieruchomości, maszyny i urządzenia, samochody osobowe i dostawcze, itp. Jak wynika z treści powyżej przytoczonego zapisu przedmiotem umowy jest umożliwienie Konsumentowi zakupu określonego towaru. Na zasadach programu GROSZ wartość tego towaru jest określona w umowie w postaci „Wartość pakietu”. Dlatego też, uczestnik grupy nie otrzymuje środków pieniężnych w wysokości „wartości pakietu”, a jedynie wartość ta zostaje przeznaczona na zakup towaru. Wartość pakietu w ogólnych warunkach umowy jest określana, jako asygnata, która zostaje przyznana poprzez udział własny w procesie przydziału towaru. Zgodnie z art. 7 pkt 1 OWU akt asygnacyjny jest to proces przydziału towaru uczestnikom grupy, którzy mają uregulowane zobowiązania wobec GROSZ. Akt asygnacyjny jest aktem zamkniętym, który obsługiwany jest przez komisję powołaną przez zarząd GROSZ, pod nadzorem kancelarii prawniczej, mającej na celu zapewnienie prawidłowego przebiegu przydziału towaru. Art. 8 ogólnych warunków umowy reguluje procedury przydziału poprzez udział własny. Według art. 8 pkt 1 i 6 ogólnych warunków umowy udział własny jest to pisemne zobowiązanie się uczestnika grupy do wpłacenia rat kompletnych w ofercie osobistej, zgodnie z ogólnymi warunkami umowy, w przypadku, gdy ta oferta okaże się zwycięska. w takiej sytuacji udział własny będzie zaliczony na poczet płatności przyszłych rat, po wyrażeniu zgody przez GROSZ, skracając ich okres, począwszy od ostatniej raty. Zgodnie z art. 8 pkt 3 ppkt a) – c) ogólnych warunków umowy przydział towaru poprzez udział własny przebiega w następujący sposób: a) przydział otrzymuje oferta, która posiada najwyższą oferowaną ilość kompletnych rat do wpłacenia, b) jeżeli po przydziale wymienionym powyżej pozostanie fundusz w grupie, pozwalający na przeprowadzenie drugiego przydziału, komisja przystąpi do jego realizacji, przyjmując, że przydział otrzymuje kolejna najwyższa oferta, która posiada najwyższą oferowaną ilość rat kompletnych do wpłacenia, jeżeli fundusz grupy pozwoli na następny przydział, to otwiera go najwyższa kolejna oferta osobista, c) kolejne przydziały odbywają się na zasadach określonych w podpunktach a i b. Zgodnie z art. 8 pkt 4 i 5 ogólnych warunków umowy w przypadku, gdy do przydziału zostanie zgłoszonych kilka ofert o tej samej ilości oferowanych rat kompletnych do wpłacenia, przydział otrzyma oferta, której wstępujący do programu zawarł wcześniej umowę, w przypadku, gdy wstępujący do programu zawarli umowę w tym samym czasie GROSZ wyłoni zwycięzcę w drodze losowania.

Po każdym akcie asygnacyjnym uczestnik grupy, któremu przydzielono towar otrzymuje pisemne zawiadomienie o jego przyznaniu. Osoba taka otrzymuje dokument w postaci asygnaty towarowej, która uprawnia do odbioru towaru określonego w informacji o wykorzystaniu asygnaty towarowej z terminem ważności 60 dni od daty wystawienia asygnaty. Zobowiązania uczestnika, któremu przydzielono towar opisuje art. 19 ogólnych warunków umowy.

Biorąc pod uwagę powyżej przytoczone pojęcia oraz procedury wynikające z umowy stosowanej przez GROSZ dotyczące funkcjonowania grupy, można stwierdzić, iż przedmiotem umowy jest przyznanie określonej w umowie kwoty, którą GROSZ przekazuje sprzedawcy wybranego towaru

przez konsumenta dopiero po przyznaniu asygnaty, pod warunkiem uregulowania zobowiązania wobec GROSZ oraz zadeklarowania najwyższej ilości rat w grupie na najbliższy akt asygnacyjny. Tak więc przedmiotem umowy nie jest wypłacenie konsumentowi określonej w umowie kwoty pieniężnej do dowolnego dysponowania nią.

Wnioskodawca zarzucił GROSZ, iż jego przedstawiciele przed podpisaniem umowy wprowadzali konsumentów w błąd co do terminu otrzymania środków pieniężnych. Jak wynika, z załączonych do wniosku skarg, faktycznie ich autorzy byli wprowadzani w błąd w przedmiotowym zakresie.

Do organu antymonopolowego wpłynęło wiele skarg konsumentów na działalność GROSZ. Głównym zarzutem konsumentów było wprowadzenie ich w błąd co do przedmiotu umowy. Konsumenty podnosili, iż podczas rozmowy z przedstawicielem GROSZ bezpośrednio poprzedzającej zawarcie umowy byli oni zapewniani, iż otrzymają środki finansowe w gotówce w niedługim czasie od zawarcia umowy. Najdłuższy obiecany termin na otrzymanie przez konsumenta gotówki wynosił miesiąc od zawarcia umowy. Bardzo często można zauważyć, iż konsumenci próbowali uzyskać informację o charakterze prowadzonej działalności, poprzez zadawane pytania, czy polega ona na działaniu w tzw. systemie argentyńskim. Jednak na każde tak zadane pytanie osoby reprezentujące GROSZ wyjaśniały, iż firma w takim systemie nie działa. Konsumenty dawali wiarę informacjom przekazywanym przez reprezentantów GROSZ. Jak wynikało z treści skarg dopiero po przeczytaniu w domu ogólnych warunków umowy przekonywali się, iż przedmiot umowy opisany w ogólnych warunkach umowy nie odpowiada zapewnieniom, które otrzymali przed zawarciem umowy. Istotny w przedmiotowej sprawie, co potwierdza treść jednej skargi jest fakt napisania treści ogólnych warunków umowy zbyt małą czcionką, która zniechęca do zapoznawania się z nimi w źle oświetlonych pomieszczeniach.

Z treści wszystkich skarg konsumentów, którzy zawarli umowy z GROSZ wynika, iż czują się oni wprowadzeni w błąd co do terminu otrzymania środków finansowych, czy też możliwości dokonania zakupu przy pomocy środków, które udostępni GROSZ.

W skardze Pana T. P. zamieszkałego w T. G. (Karta nr 4) konsument podnosi, iż podpisując umowę opierał się tylko na treści samej umowy oraz na informacjach ustnych przekazywanych przez przedstawiciela GROSZ. Ogólne warunki Umowy, zostały mu wręczone do przeczytania dopiero po podpisaniu weksla in blanco. Przed zawarciem umowy Konsument pytał się przedstawiciela firmy, czy świadczone przez nią usługi są usługami typu systemu argentyńskiego, na co otrzymał odpowiedź, iż nie są to takie usługi. Umowa została zawarta 15.11.2002r.

W skardze Pani I. G. z T. G. (Karty nr 11-12) oświadczyła, iż informacje przekazane przez pracownika GROSZ przekonały ją o możliwości zaciągnięcia pożyczki w GROSZ, a kwota 900 zł miała stanowić zabezpieczenie pożyczki. Warunki, w jakich doszło do zawarcia umowy, (tj. złe oświetlenie) utrudniały przeczytanie umowy. Według Konsumentki, drobny druk umowy oraz ogólnych warunków umowy dodatkowo zniechęcał do ich przeczytania. Zgodnie z oświadczeniem Pani G., pracownik GROSZ podczas rozmowy, w trakcie której zawarto umowę, nie poinformował, iż po podpisaniu umowy Konsumentka będzie uczestnikiem grupy, i że będzie zobowiązana płacić raty bez otrzymania pożyczki, którą miała otrzymać po 2 tygodniach, od momentu wpłaty 900 zł. Umowę zawarła w dniu 03.12.2002r. W dniu zawarcia umowy Pani G. złożyła oświadczenie, iż zapoznała się z warunkami umowy oraz ogólnymi warunkami umowy i akceptuje je.

Pan M. D. z T. G. zawarł umowę z GROSZ w dniu 13.11.2002r. Z treści skargi (Karty nr 21-22) wynika, iż podczas rozmowy z pracownikiem GROSZ przed zawarciem umowy, Konsument uzyskał zapewnienie, iż kredyt zostanie uruchomiony w ciągu 1 miesiąca, jeżeli Konsument zadeklaruje ok. 10% udziału własnego. W odpowiedzi na wątpliwości Konsumenta, co do postanowień umowy przed jej podpisaniem, pracownik GROSZ poinformował, iż mało jest istotne ściśle trzymanie się tej umowy przez firmę GROSZ. Konsument kilkakrotnie przed zawarciem umowy zadał pytanie, czy zawierając umowę przystąpi do tzw. systemu argentyńskiego. Odpowiedź była przecząca. Po podpisaniu umowy Konsument oczekiwał na przyznanie kredytu. W dniu 21.11.2002r. otrzymał zawiadomienie, iż zostały mu przyznane prawa uczestnika grupy, a także został poinformowany o numerze grupy oraz o jego numerze w grupie. W dniu 13.11.2002r. Pan D. podpisując umowę złożył oświadczenie, iż zapoznał się z warunkami umowy oraz ogólnymi warunkami umowy i akceptuje je.

Pani J. Z. zamieszkała w G. (Karta nr 80) zachęcona reklamą prasową w dniu 26.04.2002r. udała się do punktu obsługi klienta GROSZ, gdzie uzyskała informację, że po wpłaceniu kwoty 400zł najpóźniej za dwa tygodnie otrzyma pożyczkę. Przedstawiciel nie wspominał o tworzeniu jakichkolwiek grup. Po dokonaniu wpłaty określonej powyżej kwoty, Pani udała się do biura, gdzie spisała umowę otrzymując ponowne zapewnienie, iż otrzyma pożyczkę w ciągu 2 tygodni.

Pani B. G. zamieszkała w G. (Karta nr 81) w dniu 27.05.2002r. wpłaciła na konto GROSZ opłatę wstępną na prośbę przedstawiciela handlowego firmy, który nie uprzedził Klientki, iż jest to system argentyński. Przedstawiciel nie podał informacji o konieczności spłacania rat przed otrzymaniem kredytu. Konsumentka nie była świadoma przy zawieraniu umowy o utracie opłaty wstępnej w razie rezygnacji z usługi. Natomiast jako cechy umowy podał wydanie pieniędzy w ciągu 5 dni, a najwyżej 2 tygodni. Rozmowa z przedstawicielem dotyczyła wyłącznie pieniędzy, a nie losowania kogoś z grupy. Konsumentka udając się do GROSZ chciała zaciągnąć kredyt. Skarżyła się ona również na zbyt małą wielkość liter, a także na niezrozumiałe sformułowanie treści. Po upływie miesiąca od zawarcia umowy, Konsumentka otrzymała zawiadomienie oraz druki do płacenia. Po otrzymaniu tych druków odstąpiła od umowy, gdyż nie otrzymała pieniędzy, a nie miała środków na uiszczenie rat.

Pan S. L. z G.(Karta nr 82) zawarł umowę w dniu 27.06.2002r. w oddziale GROSZ w Gdańsku. Zawierając umowę konsument otrzymał zapewnienie, iż w przeciągu dwóch lub trzech tygodni otrzyma 25 tys. złotych. Natomiast zgodnie z umową, aby otrzymać „towar”, trzeba wpłacać miesięcznie określoną kwotę. Osoba, która spisywała tę umowę w imieniu GROSZ po tygodniu zniknęła.

Pan J. S. zamieszkały w K. (Karta nr 89) zawarł umowę z GROSZ w dniu 19.11.2002r. w biurze w Tarnowskich Górach. Po zapoznaniu się z warunkami zamieszczonymi w reklamie prasowej o możliwości zaciągnięcia kredytu z możliwością spłaty do 10 lat z bardzo niskimi miesięcznymi ratami i zapoznaniu się z ofertą kilku innych firm, Pan uznał ofertę GROSZ jako najbardziej wiarygodną. Podczas zawierania umowy poinformowany został, że obowiązkowe jest dokonanie wpłaty opłaty wstępnej. W trakcie spotkania z przedstawicielem GROSZ, podczas którego doszło do zawarcia umowy, został poinformowany, iż od momentu dokonania wpłaty opłaty wstępnej ma tylko oczekiwać zawiadomienia o terminie otrzymania pieniędzy i przelania ich na konto. Podczas oczekiwania na dokonanie przelewu, Konsument otrzymał informację, iż błędnie wypełnił ofertę i asygnata zostanie cofnięta. Do 31.01.2003r. wyjaśniał w biurze sprawę błędnie wypełnionej asygnaty w rezultacie otrzymał zapewnienie, iż do 04.02.2003r. zostaną przelane pieniądze. Jednakże nie doszło do tego, gdyż firma znajduje się w reorganizacji i biuro jest nieczynne.

Pan S. Z. zamieszkały w G. (Karty nr 92-94) zawarł umowę z GROSZ w dniu 15.10.2002r. w Ełku. Skarga dotyczyła m.in. formy dokumentów, które zostały przedstawione do podpisu, tj. iż ogólne warunki umowy przedstawione do podpisu były kserokopią dokumentów. Pan skarżył się również, iż na umowie znajduje się podpis „Mężczyzny Pana A. L.”, a w dniu zawarcia umowy w placówce GROSZ, żadnego mężczyzny nie widział.

Pani I. P. – D. zamieszkała w G. (Karty 98-103) w skardze skierowanej do organu antymonopolowego opisała, w jaki sposób zawarła umowę z przedstawicielem GROSZ. Pod wpływem reklamy Europejskiego Funduszu Budowlanego zamieszczonej w „Dzienniku Bałtyckim” oraz „Anonse” skontaktowała się z telefonicznie z przedstawicielem tejże firmy w Gdańsku. Podczas rozmów telefonicznych uzyskała informacje, iż firma, działa na zasadach podobnych jak SKOK, i że nie ma nic wspólnego z tzw. systemem argentyńskim. Po rozmowie telefonicznej, konsumentka udała się do biura oznaczonego jako Europejski Fundusz Budowlany. W trakcie rozmowy, gdy konsumentka poinformowała, iż zależy jej na szybkim terminie otrzymania gotówki przedstawiciel zaproponował zawarcie umowy z GROSZ, jako korzystniejszą. Przedstawiciel przedstawił dokument, który miał potwierdzać, iż jest przedstawicielem zarówno Europejskiego Funduszu Budowlanego, jak i GROSZ, dzięki czemu Konsumentka dopytywała się o szczegóły działalności GROSZ, czy na pewno nie działa ona w tzw. systemie argentyńskim. Z treści skargi wynika, iż przedstawiciel wyjaśnił, iż, jeżeli chce otrzymać kredyt szybko to musi wystąpić o kwotę 20 000zł. Założyć z góry ile tak naprawdę z w/w kwoty może przeznaczyć na tzw. wkład własny, który to nie musi być wpłacany przy przyznaniu kredytu, ale o tyle mniej otrzyma gotówki. Następnie będzie spłacać kredyt od kwoty 20 000zł – rata, ale do czasu spłacenia kwoty otrzymanej. Doradził również,

iż aby mieć pewności otrzymania w/w kredytu należy na tzw. wkład własny przeznaczyć 20% kwoty, tj. 4 000zł. Opłata w takim przypadku wyniosła 800 zł. Ponieważ warunki wydawały się konsumentce przystępne, wpłaciła opłatę wstępną. Przedstawiciel w tym czasie zadzwonił do kolegi, który to przyniósł formularz przystąpienia do umowy z firmą GROSZ. Konsumentka podpisała jeden dokument, a dopiero wtedy przedstawiciel zadzwonił ponownie do „kolegi”, iż dokument nie jest kompletny. W związku z tym Konsumentka musiała czekać na drugi dokument. Podczas rozmowy oczekując na drugi dokument w dniu 13.08.2002r. (poniedziałek) przedstawiciel gwarantował, iż około środy następnego tygodnia, konsumentka otrzyma pismo z siedziby GROSZ w sprawie udziału własnego, tj. 20% od kwoty 20 000 zł. Wówczas to należy jak najszybciej udać się do przedstawiciela, który pismo szybko pocztą kurierską prześle w tej sprawie, dzięki temu konsumentka najpóźniej do 15.09. otrzyma obiecany kredyt. Drugi dokument został podsunęty do podpisu, był on napisany bardzo małym drukiem. Wcześniej Konsumentka została poproszona, aby na zwykłej karcie papieru napisała, że zapoznała się z warunkami umowy i nie ma do nich zastrzeżeń. Jak informuje konsumentka, przyjęła, iż warunki umowy zostały jej przedstawione ustnie podczas rozmowy, a te, które jej zostały przedstawione nie była w stanie przeczytać ze względu na drobną czcionkę. Przedstawiciel spiął oba dokumenty razem. Ponieważ Konsumentka nie otrzymała dokumentów, o których była mowa podczas rozmowy w określonym wcześniej terminie, starała się ustalić tok jej sprawy. W firmie EFB poinformowano ją, iż przedstawiciel został zwolniony dyscyplinarnie z uwagi na zawieranie umów z konkurencją, a Biuro oznaczone GORSZ, które znajdowało się w tym samym biurze co punkt w którym zawarła umowę, było zamknięte z powodu urlopu. Około 20.09.2002r. konsumentka otrzymała od firmy GROSZ pismo nadające numer identyfikacyjny i nakazujące wpłacić pierwszą ratę. Konsumentka została poinformowana o terminie przydziału towaru, a nie kredytu. Dodatkowo Konsumentka podaje dane kolejnych osób, które uważały się za oszukane przez przedstawicieli GROSZ.

Pan H. P. z W. (Karta nr 123) zawarł umowę w Poznaniu w dniu 13.01.2003r. Po zapoznaniu się z warunkami chciał odstąpić od umowy, jednakże ze względu na niemożliwość skontaktowania się z oddziałem w Poznaniu nie mógł tego uczynić.

Miejski Rzecznik Konsumentów w Zabrzu (Karta nr 126) opisał skargę Pani A. M. zamieszkałej w Z., która zawarła umowę w dniu 18.10.2002r. w sprawie przydzielenia środków pieniężnych na wykonanie remontu mieszkania. W momencie zawierania umowy, została poinformowana, że wnioskowane kwoty otrzyma w terminie 10 – 14 dni. Informację taką przekazała osoba podpisująca umowę w imieniu GROSZ. Konsumentka podpisała umowę kierując się błędnym przekonaniem o szybkiej możliwości uzyskania środków pieniężnych potrzebnych na remont mieszkania. Dopiero po upływie przyrzeczonego terminu. Konsumenta zorientowała się, że została wprowadzona w błąd, a zawarta umowa jest umową w jej opinii potocznie nazywaną „systemem argentyńskim”.

Powiatowy Rzecznik Konsumentów w Gnieźnie (Karty nr 128-129) otrzymał również skargę Pani G. S. zamieszkałej w G., która zawarła umowę z GROSZ zachęcona reklamą ukazującą się w lokalnej prasie a proponującą uzyskanie niskoprocentowanego kredytu. W ofercie wyraźnie była mowa o kredycie, a nie o towarze. Jak informuje Rzecznik Konsumentów konsumentka nie została poinformowana przez przedstawicieli, iż umowa dotyczy nabycia produktu w systemie argentyńskim. Przedstawiciel zapewnił, że po dokonaniu wpłaty 400 zł i podpisaniu umowy konsumentka otrzyma niskoprocentowany kredyt. Przedstawiciel nie poinformował, że przed otrzymaniem kredytu należy wpłacać raty, a opłata wstępna przepadnie w razie odstąpienia od umowy. Konsumentka po zapoznaniu się z warunkami umowy uświadomiła sobie, że została oszukana i zawiadomiła firmę o odstąpieniu od umowy żądając zwrotu wpłaconej kwoty. Po zbadaniu sprawy Rzecznik Konsumentów uznał, iż nieuczciwość firmy polega na tym, że informuje się klientów iż otrzymają „kredyt” zaraz po wpłaceniu opłaty wstępnej. Nikt nie informuje, że umowa dotyczy „towaru” lecz wyraźnie mówi się pieniądzech.

Miejski Rzecznik Konsumentów w Warszawie (Karta 131) otrzymał skargę Pani R. R. zamieszkałej w W., która zawarła umowę w Warszawie. Do biura GROSZ, Pani R. zgłosiła się po przeczytaniu ogłoszenia w gazecie METRO. Podczas rozmowy z przedstawicielem firmy otrzymała informację, iż pożyczkę otrzyma w ciągu dwóch tygodni. Przedstawiciel nie przedstawił na jakiej zasadzie działa system udzielania pożyczek. Utwierdzał klientkę, iż jest to zwykły kredyt, nie było mówione, iż umowa dotyczy tzw. systemu argentyńskiego. Podpisując umowę Klientka nie

zapoznała się z warunkami umowy, wierząc w słowa przedstawiciela GROSZ, który dał umowę i ogólne warunki umowy do podpisania w pośpiechu tłumacząc, iż kolejny klient wymaga poświęcenia większej ilości czasu. Jak wynika z informacji dopiero po podpisaniu umowy w trakcie czytania w domu treści umowy i ogólnych warunków umowy, po konsultacjach w centrali GROSZ w Katowicach, Klientka zdała sobie sprawę, o faktycznych cechach zawartej umowy. W opinii Konsumentki dla przeciętnej osoby, która nie zna się na takich zasadach udzielania pożyczek, ogólne warunki umowy są niezrozumiałe i nieczytelne.

Miejski Rzecznik Konsumentów w Warszawie (Karty nr 131-verte - 132) otrzymał również skargę Pani I. S. zamieszkałej w W., która w dniu 22.04.2003r. dokonała wpłaty opłaty wstępnej na rzecz GROSZ. Przedstawiciel GROSZ obiecywał, iż w ciągu jednego miesiąca kwota pożyczki zostanie przelana na konto bankowe klientki. Natomiast w dniu 23.05.2003r. otrzymała pismo informujące o zawiązaniu grupy oraz o nadaniu numeru identyfikacyjnego. Klientka otrzymała informacje o terminie planowanym przydziału towaru pod warunkiem złożenia pisemnej oferty oraz dokonania wpłaty pierwszej raty. W wyniku otrzymania przedmiotowych informacji oraz dokumentu polecenia przelewu, Klientka poczuła się oszukana i wystąpiła do przedsiębiorcy z rezygnacją. W skardze Konsumentka informowała, iż w trakcie rozmowy z przedstawicielem GROSZ przed zawarciem umowy rozmawiała na temat postanowień ogólnych warunków umowy. Przedstawiciel firmy wyjaśnił, iż pojęcia dotyczące operacji finansowych musiały zostać sformułowane w taki sposób, gdyż nie posiadają mocy prawnej na używanie słowa gotówka, ale oznacza to samo, co zwrot towar używany przez GROSZ. Klientka zadała pytanie dotyczące konieczności wpłacania rat przed uzyskaniem kredytu, na co uzyskała odpowiedź, iż w ciągu jednego miesiąca nastąpi wypłata kredytu. Z treści skargi wynika, iż pod wpływem tego samego błędu umowę zawarła obecna przy rozmowie Pani J. R.

Wszystkie powyżej przytoczone opisy momentu zawarcia umowy mają wspólny mianownik, którym jest zobowiązanie się do świadczenia pieniężnego w określonym relatywnie krótkim czasie. Z treści tych skarg wynika, iż po odbytej rozmowie z osobą, która w imieniu GROSZ zawierała umowy, konsumenci byli przekonani o fakcie, iż przedmiotem umowy jest świadczenie pieniężne, które otrzymają w terminie do miesiąca. Większość z konsumentów deklaruje, iż zadawała pytania, czy firma działa w tzw. systemie argentyńskim, zawsze odpowiedź przedstawicieli Firmy GROSZ była przecząca.

Obowiązek informowania partnera o istotnych (z jego punktu widzenia) okolicznościach dotyczących kontraktu, jego przedmiotu i treści, przedmiotu świadczenia, a także powinność czynienia tego w sposób prawdziwy, rzeczowy i kompletny – jest cechą generalną prawa umów i wypływa z obowiązku lojalnego kontraktowania, dotyczącego zarówno stadium przedkontraktowego, jak i wszelkich dalszych faz już istniejącego stosunku prawnego.¹ Wprowadzenie w błąd oznacza zarówno zachowanie prowadzące do wywołania błędu, a więc fałszywego odzwierciedlenia rzeczywistości w świadomości tej osoby, jak również może zostać osiągnięte przez przemilczenie, zaniechanie poinformowania o faktycznym, prawdziwym stanie rzeczy.² Od znawcy profesjonalisty wymaga się więcej niż od laika, i to w następujących znaczeniach: znawca musi być kompetentny, tzn. reprezentować odpowiedni poziom wiedzy, aby w ogóle mógł udzielać informacji na poziomie wymaganym od fachowca. Chodzi tu o posiadanie samemu wiedzy, którą profesjonalista ma się potem dzielić z konsumentem. Sprzedawca musi zachować się odpowiednio starannie, zgodnie z wymogami profesjonalizmu, tak aby poziom informacji udzielonej odpowiadał tej wiedzy, odniesionej do konkretnej sytuacji. Obowiązek informowania konsumenta występuje w dwóch postaciach, tj. informacje uboczne oraz zasadnicze świadczenie profesjonalisty.³

Obowiązek informowania konsumenta przez profesjonalistę dotyczy każdego stadium ich kontaktów: okresu poprzedzającego zawarcie umowy, momentu jej zawarcia i okres po jej zawarciu, a czasem nawet okres po spełnieniu świadczenia. Chwila zainicjowania wzajemnych kontaktów (a

¹ E. Łętowska: Zarys Prawa Prawo umów konsumenckich, 2 wydanie, Wydawnictwo C.H. Beck 2002r., s. 215-216

² źródło Ibid s. 216 - SR w Lublinie, IX Ko z 19.01.2001r.

³ Ibid s. 222

wiec moment, gdy oferta czy reklama skierowana do publiczności przeradzająca się w informację odebraną przez zindywidualizowanego kontrahenta) bezpośrednio poprzedzających podjęcie przez konsumenta decyzji o zawarciu umowy – będzie chwilą charakteryzującą się największym natężeniem obowiązku informacji ze strony profesjonalisty wobec konsumenta. Dotyczy to konieczności udzielenia tych informacji, które są niezbędne dla świadomego dokonania wyboru i podjęcia decyzji o wdaniu się w transakcję przez konsumenta.⁴

Konsument musi wiedzieć, jakiego rodzaju transakcje zawiera, po to, aby mógł podejmować świadome decyzje, co do udziału w grze rynkowej. Podjęte decyzje o zawarciu umowy wywołują określone w umowie konsekwencje prawne. W prawie Wspólnoty Europejskiej istnieje obowiązek „radykalnej przejrzystości” transakcji dla konsumenta nakazujący wskazanie konsumentowi (doprowadzenie do jego świadomej decyzji) przez jego przyszłego partnera umowy, charakteru w jakim on działa oraz wyraźnego wskazania rodzaju transakcji. Dlatego też istotna jest przejrzystość w informacjach przekazywanych przy zawieraniu umów przez przedstawicieli przedsiębiorcy, a także w treści umowy.

Analiza treści zgromadzonych skarg konsumentów, którzy zawierali umowy w różnych terminach oraz u różnych przedstawicieli GROSZ, wykazała jednorodność w zakresie zarzutów, jakie stawiają oni GROSZ. Zarzuty te dotyczyły niespełnienia deklaracji przyznania środków w terminie 2-3 tygodni do miesiąca. Sposób precyzowania zarzutu może świadczyć o tym, iż konsumenci wierzyli, iż w deklarowanym terminie otrzymają gotówkę. Kilkoro konsumentów informowało, iż zgłosiło się do biur pod wpływem reklamy emitowanej w prasie.

W przedmiotowym przypadku na wyraźne żądanie konsumentów o informacje dotyczące charakteru stosunku umownego, sprzedawcy oprócz nie podawania pełnej informacji, podawali nierzetelne i nieprawdziwe informacje. Zapytanie, czy przedmiotem umowy jest tzw. system argentyński jest pytaniem konkretnym, sugerującym, iż konsument chciał się dowiedzieć o charakterze umowy. Tak więc można wnioskować, iż Konsument orientował się w cechach charakterystycznych dla systemu argentyńskiego.

Z uwagi na fakt, iż konsumenci zwracali się z pytaniem do przedstawicieli GROSZ dotyczącym, czy przedmiotem umowy jest świadczenie typu „system argentyński”, można stwierdzić, iż oczekiwali porady. Jednoznaczna informacja, iż nie jest to usługa takiego typu, mogła wywołać u konsumentów pewność, iż tak nie jest. Dodatkowo reprezentanci GROSZ gwarantowali termin otrzymania pieniędzy. W informacjach przedstawianych przez sprzedawców można zauważyć elementy doradztwa. W jednej ze skarg (Karty nr 98-99) przedstawiciel GROSZ jednoznacznie doradzał zawarcie umowy z GROSZ, jako korzystniejszej umowy, niż oferta Europejskiego Funduszu Budowlanego. W tej samej skardze przedstawiciel GROSZ poinformował, iż oferta jest zbliżona do zasad na których działa SKOK. Można z tego wnioskować, iż reprezentanci nie tylko informowali o cechach, ale również udzielali porad, co do podjęcia decyzji. Zaprzeczanie w trakcie rozmowy przed zawarciem umowy, iż oferta dotyczy systemu argentyńskiego wprowadzała w błąd, co do przedmiotu umowy. Motywem przyznania konsumentowi prawa do informacji jest zapewnienie mu takiej pozycji na rynku, aby w sposób swobodny i świadomy mógł korzystać ze stwarzanych mu na tym rynku możliwości, tym samym podejmować decyzje w oparciu o prawdziwe, rzetelne informacje.

Brak potwierdzenia konsumentom na zadane pytania, czy przedmiotem działalności jest system taki jak potocznie rozumiany system argentyński, świadczy o niekompetencji przedstawicieli GROSZ, a nawet o zamiarze wprowadzenia drugiej strony w błąd. Od osoby oferującej usługi takie jak uczestnictwo w samofinansującej się grupie osób wymaga się wiedzy praktycznej z tego zakresu. Osoba reprezentująca GROSZ, była zobowiązana do poinformowania o cechach odróżniających świadczoną usługę od tzw. systemu argentyńskiego, gdyby tak faktycznie było.

W opinii organu antymonopolowego spółka prowadzi działalność gospodarczą w tzw. systemie argentyńskim, który funkcjonuje na zasadzie zrzeszenia się klientów w wieloosobowe

⁴ Ibid s. 226

grupy wzajemnie finansujących się osób. System ten zakłada, iż jego uczestnicy wnoszący regularnie wpłaty otrzymują określony w umowie towar według tzw. aktów asygnacyjnych. GROSZ zawiera umowę indywidualnie z każdą z przystępujących osób. Integralną częścią tych umów są „Ogólne Warunki Umowy”. Ogólne warunki umowy stanowią wzorzec umowy ustalony przez GROSZ, który każda z wstępujących do systemu osób jest obowiązana podpisać i zaakceptować.

System ten charakteryzuje się niepewnością co do możliwego terminu przyznania asygnaty. W przedmiotowym przypadku umowa podaje ile rat wynosi plan ratalny, a ogólne warunki umowy w art. 6 pkt 7 określają okres spłaty i okres wypełnienia zobowiązania, przez który należy rozumieć czas, w którym uczestnik grupy zgodnie z ogólnymi warunkami umowy spłaca miesięcznie raty, wypełniając tym samym zobowiązania wynikające z umowy, dzięki czemu nabywa uprawnienia do nabycia towaru (max 96 miesięcy – jest to okres trwania planu ratalnego). Jednak faktycznie umowa nie określa w przybliżeniu, w jakim terminie konsument otrzyma przydział. Konsument, który wywiązuje się z zobowiązania nabywa uprawnienie do nabycia towaru. Tak więc sama umowa takiej pewności mu nie daje, gdyż nawet nie przysługuje mu prawo do tego. Faktycznie GROSZ nie gwarantuje konsumentom w trakcie trwania planu ratalnego, iż środki, jakie będą zgromadzone w funduszu wystarczą dla konsumenta. GROSZ zastrzega, iż przydziały są dokonywane tylko w ramach zgromadzonego funduszu, a więc ze środków, jakie zgromadzą członkowie Grupy. W sytuacji, gdy wszyscy uczestnicy będą wnosili opłaty regularnie oraz rzetelnie, ostatnia osoba, która otrzyma przydział, otrzyma go z własnych środków, które wniosła na rzecz grupy. Natomiast w sytuacji, gdy osoby uczestniczące będą nierzetelnie wpłacać środki finansowe, niektórzy Konsumentów wnoszący rzetelnie raty nie mają w ogóle szans na otrzymanie przydziału. O niepewności w zakresie stałości grupy i jej uczestników świadczą statystyki podane przez GROSZ w piśmie z dnia 30.10.2003r. Wynika z nich, iż na (...) umów od (...) konsumenci odstąpili, lub umowa została im wypowiedziana na warunkach i zasadach określonych w ogólnych warunkach umowy.

Oferta proponowana przez firmy działające w systemie konsorcyjnym w tzw. systemie argentyńskim w tym również przez GROSZ jest kierowana do osób, które mają deficyt w środkach pieniężnych, którymi dysponują. Są to osoby, które nie mają zdolności kredytowej. Natomiast sam system opiera się na gromadzeniu środków pieniężnych grupy osób we wspólnym funduszu, z którego przyznawane są asygnaty towarowe, dla tychże osób. Dodatkowo możliwość otrzymania przydziału ściśle jest związana z zasobnością poszczególnych uczestników grupy. Im uczestnik ma więcej środków, tym może zaproponować większą ilość rat. Osoby, które zwracają się o pomoc do firm działających w systemach konsorcyjnych najczęściej nie mają wolnych środków finansowych, aby móc deklorować ilość rat zapewniającej im zwycięstwo i tym samym otrzymanie przydziału. Biorąc to pod uwagę można stwierdzić, iż ilość czynników jaka wpływa na ewentualną możliwość przydziału asygnaty uniemożliwia określenie terminu jej przydziału.

Konsumentów otrzymując zapewnienie, iż środki finansowe będą im przekazane w niedługim czasie, podejmowali decyzje o zawarciu umowy. Z treści skarg wynika, iż gdyby zdawali sobie sprawę, iż termin przydziału jest tak niepewny, nie zawierali by takiej umowy. Dodatkowo należy stwierdzić, iż większość konsumentów starała się ustalić, jaki jest faktyczny charakter prowadzonej przez GROSZ działalności, otrzymując zapewnienia reprezentantów, iż przedmiotem umowy są środki pieniężne wypłacane konsumentom w określonym terminie. Jeden z konsumentów otrzymał wyraźne zapewnienie, iż nie ma się sugerować umową, która ze względu na prawo musi być w taki sposób skonstruowana. Biorąc pod uwagę powtarzanie się w skargach pytania, jakie kierowali konsumenci do GROSZ można stwierdzić, iż pojęcie „system argentyński” jest dla nich zrozumiałe i pełni funkcję identyfikacji określonych zachowań, kojarzących się nieprzychylnie. Dlatego też wydaje się, iż otrzymując zapewnienie, iż GROSZ nie świadczy takiej działalności w połączeniu z zapewnieniem co do terminu otrzymania środków pieniężnych, mogli podjąć decyzję pod wpływem braku rzetelnej prawdziwej i pełnej informacji.

Jako bezprawność należy upatrywać, w naruszeniu dobrych obyczajów polegających na obowiązku przedsiębiorcy zawierającego umowy z konsumentami dostarczania im pomocy w zakresie podjęcia decyzji przynajmniej nie naruszającej ich interesów. Przedstawiciel firmy GROSZ, który proponuje podpisanie umowy, nie może wiedzieć, kiedy dany klient otrzyma pieniądze. Mimo to zapewnia, że stanie się to np. za dwa tygodnie, za miesiąc.

Klienci, którzy nie będą mieli szczęścia dostaną przydział towaru dopiero w chwili zakończenia planu ratalnego grupy. W zależności od jej liczebności na przykład po 7 latach. Dlatego też biorąc pod uwagę zbieżność zarzutu w skargach konsumentów, należało stwierdzić, iż GROSZ stosował praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów, poprzez naruszenie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji w zakresie terminu umożliwienia uczestnikowi samofinansującej się Grupy na określonych w umowie warunkach dokonania zakupu towaru.

Wobec powyższego orzeka się jak w pkt I sentencji.

Drugą zarzucaną praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, jest stosowanie postanowienia wzorca umownego, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego. Wzorce umowne wykorzystywane przy zawieraniu umów z konsumentami mogą być poddane kontroli abstrakcyjnej. Kontroli abstrakcyjnej wzorca jako takiego (art. 479³⁶ – 479⁴⁵ K.p.c.) dokonuje się niezależnie od tego, czy wzorzec był, czy też nie był zastosowany w konkretnej umowie. Kontrola taka obejmuje klauzule pojedyncze lub zbiorowe (cały wzorzec lub jego fragment). Oceny postanowień w wypadku kontroli abstrakcyjnej dokonuje Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wyłącznie do kompetencji tego Sądu należy uznanie postanowień wzorców umownych za niedozwolone. Art. 479⁴³ K.p.c. rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej następuje od chwili wpisania wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, o którym mowa w art. 479⁴⁵ §2 k.p.c. Konsekwencją umieszczenia postanowienia umownego w w/w rejestrze, jest to, że posłużenie się nim będzie miało skutek wprowadzenia do umowy elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego. Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych.

Sąd dokonując oceny postanowienia umownego ocenia określony zapis, i w momencie jego wpisania do rejestru klauzula przestaje być postanowieniem konkretnego wzorca umownego, a staje się samodzielnie funkcjonującą zasadą, która została zakwestionowana. Ze względu na rozszerzoną skuteczność klauzul (art. 479⁴³ K.p.c), spełniają one funkcję podobną do przepisów prawa. Tak więc, dokonując oceny treści postanowień umownych wykorzystywanych przez przedsiębiorców we wzorcach umownych należy wykorzystywać reguły interpretacji wykształcone w nauce prawa i praktyce orzeczniczej (wykładnia językowa, systemowa, funkcjonalna i inna). Stąd też, niedozwolone będą takie postanowienia umów, które mieszczą się w „hipotezie” klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię. Nie jest zatem konieczna dokładna, literalna identyczność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej.

GROSZ, co potwierdza umowa zawarta z konsumentem z dnia 31.01.2003r. (Karty nr 60-61), do której inkorporowano kwestionowane klauzule, stosuje w „ogólnych warunkach umowy” postanowienia wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone

A. art. 3 pkt 1 OWU (...) „Jednocześnie przejmuje na siebie całość praw i zobowiązań wynikających z treści niniejszej umowy” (...).

Postanowienie wskazane w pkt A zostało uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Antymonopolowego (obecnie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów) z dnia 27 marca 2002r. Sygn. akt XVII Amc 41/01, a do rejestru niedozwolonych postanowień umownych wpisane w dniu 15 października 2002r. W sprawie z powództwa Federacji Konsumentów w Warszawie przeciwko Financial Partners Sp. z o.o. w Warszawie, Sąd uznał za niedozwolone i zakazał stosowania postanowienia w brzmieniu:

„uczestnik przejmuje na siebie całość praw i zobowiązań wynikających z niniejszej umowy”

Powołane postanowienia, można uznać, za tożsame, przez co zapis w ogólnych warunkach umowy wykorzystywany przez GROSZ dotyczący bezwzględnego przyjęcia praw i obowiązków przez

klienta wynikających z umowy należy traktować, jako niezgodne z prawem. Treść zapisu wykorzystywanego przez GROSZ mieści się w całości w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru.

Biorąc pod uwagę powyższą wykładnię, można przyjąć, iż powyższe postanowienia w swej treści są tożsame.

System, o który opiera swoje działanie przedsiębiorca zakłada samofinansowanie się grupy uczestników. Bezpieczeństwo finansowe każdego z uczestników zależy od wywiązywania się z płatności rat wszystkich osób przynależących do grupy. Brak wpłat rat w grupie, od kilku członków doprowadzić może do załamania się systemu współkredytowania się wewnątrz grupy i jej przedterminową likwidację bez realizacji zobowiązania przedsiębiorcy. Biorąc pod uwagę opisane założenia systemu, postanowienie może doprowadzić do sytuacji, iż przedsiębiorca nie będzie podejmował żadnych czynności mających na celu zapewnienia ciągłości funkcjonowania grupy, przenosząc odpowiedzialność za likwidację grupy na jej członków, którzy nie wnosili rat terminowo.

B. art. 20 OWU „Pełnomocnictwo. Dla umożliwienia GROSZ zrealizowania przedmiotu umowy, uczestnik grupy, którego dane osobowe wymienione są na pierwszej stronie umowy, przez jej zawarcie przekazuje na rzecz GROSZ nieodwołalnie i nie wygasające nawet po śmierci uczestnika grupy pełnomocnictwo, na okres ważności prawnej grupy, aż do ostatecznego rozliczenia. Pełnomocnictwo to obejmuje prawo GROSZ do równoprawnego rozwiązywania spraw dotyczących uczestnika grupy, w tym spowodowanych okolicznościami siły wyższej, a które poza wolą GROSZ mogłyby przynieść szkody programowi i grupie.”

Postanowienie wskazane w pkt B zostało uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Antymonopolowego (obecnie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów) z dnia 27 marca 2002r. Sygn. akt XVII Amc 41/01, a do rejestru niedozwolonych postanowień umownych wpisane w dniu 15 października 2002r. W sprawie z powództwa Federacji Konsumentów w Warszawie przeciwko Financial Partners Sp. z o.o. w Warszawie, Sąd uznał za niedozwolone i zakazał stosowania postanowienia w brzmieniu:

„uczestnik składając swój podpis pod niniejszą umową udziela Financial Partners nieodwołalnego pełnomocnictwa do równoprawnego rozwiązywania przez Financial Partners spraw dotyczących uczestników, w tym spowodowanych siłą wyższą, a które poza wolą Financial Partners mogłyby przynieść szkodę systemowi lub uczestnikowi”

Powołane postanowienia, można uznać, za tożsame, przez co zapis w ogólnych warunkach umowy wykorzystywany przez GROSZ dotyczący udzielenia pełnomocnictwa należy traktować, jako niezgodne z prawem. Treść zapisu wykorzystywanego przez GROSZ mieści się w całości w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru.

Biorąc pod uwagę powyższą wykładnię, można przyjąć, iż powyższe postanowienia w swej treści są tożsame.

Tak więc, biorąc pod uwagę powyższe uzasadnienie, należy przyjąć, iż w/w postanowienia różnią się tylko podmiotowo, a wszelkie inne różnice nie mają wpływu na zakres możliwych do podjęcia kroków na podstawie otrzymanego przez przedsiębiorcę pełnomocnictwa. Zarówno w przypadku kwestionowanego postanowienia, jak i postanowienia wpisanego do rejestru, pełnomocnictwo było dane nieodwołalnie na czas do rozwiązania – rozliczenia grupy. Na podstawie przedmiotowych pełnomocnictw przedsiębiorcy mogli dowolnie decydować o losach członków grupy i funkcjonowaniu grupy.

W/w zapisy Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone w powołanym wyroku, gdyż, jako postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione, kształtowały jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Przytoczone powyżej zapisy w odpowiadający sobie sposób regulują poszczególne obowiązki stron umowy mające na celu zapewnienie sprawnego funkcjonowania grupy. Porównywane postanowienia w taki sam sposób kształtują obowiązki i prawa, których dotyczą. Różnice w treści porównywanych postanowień wynikają jedynie z nazewnictwa, stylistyki, czy też nazw podmiotów.

Zgodnie z art. 23a) ust. 1 ustawy antymonopolowej przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działania przedsiębiorcy. Przedmiotem niniejszego postępowania było dokonanie oceny, czy przedsiębiorca stosuje niedozwolone postanowienia umowne, których wykorzystywanie w obrocie z konsumentami jest zabronione. Jak wykazano powyżej, przedsiębiorca naruszył prawo poprzez stosowanie zakazanych postanowień wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznając postanowienie za niedozwolone stwierdza, iż po wpisaniu go do rejestru niedozwolonych postanowień umownych posługiwanie nim jest zakazane z mocy prawa. Zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy i organy państwowe, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Sąd orzekając co do postanowienia, iż jest to niedozwolone postanowienie umowne stwierdza, iż kształtuje ono prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, równocześnie rażąco naruszając jego interesy. Wynika to z klauzuli generalnej, zgodnie z art. 385(1) § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Biorąc pod uwagę powyższą wykładnię, oraz fakt, iż organ antymonopolowy otrzymywał sygnały konsumentów dotyczące realizacji warunków umowy przez GROSZ, można stwierdzić, iż praktyki polegające na wykorzystywaniu przy realizacji umów zawartych z konsumentami, a także zamieszczaniu w nowo zawieranych umowach, postanowień, które zostały wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, naruszały zbiorowy interes konsumentów.

W świetle powyższego, należy stwierdzić, że w niniejszej sprawie został naruszony zbiorowy interes konsumentów i tym samym zasadne było podjęcie działań przewidzianych w ustawie dla zapewnienia ochrony konsumentów.

Wobec powyższego orzeka się jak w pkt II sentencji.

Trzecią zarzucaną praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, jest zawieranie umów sprzecznych z ustawą z dnia 20 lipca 2001r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. Nr 100, poz. 1081 z późn. zm.) – zwaną dalej ustawą o kredycie konsumenckim. Ustawa o kredycie konsumenckim reguluje zasady i tryb zawierania umów o kredyt konsumencki, zasady ochrony konsumenta, który zawarł umowę o kredyt konsumencki, oraz obowiązki kredytodawcy, który udzielił kredytu konsumenckiego. Przez umowę o kredyt konsumencki rozumie się umowę, na mocy której przedsiębiorca w zakresie swojej działalności udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi kredytu w jakiegokolwiek postaci. Zgodnie z art. 2 ust. 1 w/w ustawy o kredycie konsumenckim, przez umowę o kredyt konsumencki rozumie się umowę, na mocy której przedsiębiorca w zakresie swojej działalności, zwany dalej „kredytodawcą”, udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi kredytu w jakiegokolwiek postaci. Ustawa określa wymagania, jakim muszą odpowiadać umowy o kredyt konsumencki, a także określa warunki wykonania tejże umowy.

Art. 2 ust. 2 ustawy o kredycie konsumenckim wymienia typy umów, które w szczególności uważa się za kredyt konsumencki: umowę pożyczki, umowę kredytu w rozumieniu przepisów prawa bankowego, umowę o odroczeniu konsumentowi terminu spełnienia świadczenia pieniężnego, umowę, na mocy której świadczenie pieniężne konsumenta ma zostać spełnione później niż świadczenie kredytodawcy, umowę, na mocy której kredytodawca zobowiązany jest do zaciągnięcia zobowiązania wobec osoby trzeciej, a konsument - do zwrotu kredytodawcy spełnionego świadczenia, umowę, na mocy której kredytodawca zobowiązuje się do udzielenia kredytu związanego z obowiązkiem wniesienia przez konsumenta, w jakiegokolwiek formie, środków pieniężnych oprocentowanych poniżej stopy rynkowej lub nieoprocentowanych.

Przedmiotem badanej umowy jest umożliwienie na określonych w umowie zasadach członkostwa uczestnika w programie GROSZ, którego celem jest zakup przez uczestnika samofinansującej się grupy towaru określonego na pierwszej stronie umowy. Towarem mogą być w szczególności materiały budowlane, domy, mieszkania, inne nieruchomości, maszyny i urządzenia, samochody

osobowe i dostawcze itp. Przedmiotowa umowa umożliwia uczestnikom grupy zakup towaru na zasadach określonych w umowie. Możliwość zakupu towaru następuje w ramach aktu asygnacyjnego, którym jest proces przydziału towaru uczestnikom, którzy mają uregulowane zobowiązania wobec GROSZ. Przydział towaru odbywa się do kwoty zgromadzonej w funduszu. Gdy w funduszu zgromadzono kwotę pozwalającą na dokonanie kilku przydziałów to są one przydzielane. Natomiast w sytuacji, gdy w ciągu dwóch (2) miesięcy nie zostanie zebrany fundusz grupy, pozwalający na przydział towaru, GROSZ upoważniony jest do wstrzymania aktów asygnacyjnych i przystąpienia do przedterminowej likwidacji danej grupy lub do podjęcia innego rozwiązania, które najlepiej posłuży interesom grupy i umożliwi dalsze funkcjonowanie w programie uczestnikom grupy, którzy wypełnili terminowo swoje zobowiązania. Tryb likwidacji przewiduje, iż jeżeli będące w dyspozycji GROSZ środki finansowe będą niewystarczające dla całkowitego zaspokojenia wierzytelności, należności dokonywane będą proporcjonalnie do wysokości wpłaty każdego uczestnika grupy. Dodatkowo zgodnie z art. 19 pkt 4 OWU GROSZ przewidział w umowie obciążenie proporcjonalnie uczestników grupy jakimkolwiek zmniejszeniem się funduszu grupy, wywołanym przez zdarzenie nie uwzględnione w umowie, a niezależne od GROSZ.

Biorąc pod uwagę powyższe w momencie zawarcia umowy, Konsument nie ma pewności terminu otrzymania przydziału oraz nie ma pewności, czy w ogóle taki przydział zostanie mu przyznany. Funkcjonowanie grupy opiera się na współzaufaniu uczestników oraz ich rzetelności w zakresie wnoszenia rat na rzecz grupy. Może zaistnieć sytuacja, że z powodu wycofania się kilku uczestników z grupy, środki gromadzone nie będą wystarczające na dokonanie przydziałów. I w takiej sytuacji z mocy umowy, GROSZ uprawniony jest do przedterminowej likwidacji. Jednak ponieważ w takiej sytuacji likwidacja następuje z uwagi na brak środków to z mocy zapisów umowy konsument nie ma możliwości uzyskania zwrotu środków wniesionych na rzecz funduszu. Tak więc biorąc pod uwagę zapisy treści umowy otrzymanie przydziału na zakup towaru jest możliwe, jednak nie jest pewne. Nie jest ono zależne od GROSZ, natomiast jest zależne od rzetelności współuczestników grupy. Ze względu na te okoliczności oceniana umowa nie podlega ocenie pod kątem ewentualnego naruszenia ustawy o kredycie konsumenckim. W przedmiotowym przypadku GROSZ nie jest przedsiębiorcą, który udziela kredytu, jest jedynie administratorem powierzonych mu środków pieniężnych. Realizacja umowy, zależy tylko od woli uczestników grupy. GROSZ deklaruje, iż podejmie bliżej nieokreślone rozwiązania, które najlepiej posłużą interesom grupy i umożliwią dalsze funkcjonowanie w programie uczestnikom grupy, którzy wypełnili terminowo swoje zobowiązania. Jednakże nie gwarantuje tego.

Rozstrzygając, czy oceniana umowa może być uważana za umowę o kredyt konsumencki, należy pamiętać, iż w przedmiotowym przypadku istnieje możliwość zakupu przez konsumenta towarów wyłączających stosowanie ustawy m.in. przez art. 3 ust. 2 pkt 3 ustawy o kredycie konsumenckim, tj., gdy umowa określa, iż kredyt konsumencki przeznaczony na nabycie własności nieruchomości lub prawa użytkowania wieczystego, udziału we współwłasności nieruchomości, ekspektatywy odrębnej własności lokalu, budowę, odbudowę, rozbudowę, nadbudowę, przebudowę, remont budynku lub lokalu stanowiącego odrębną nieruchomość lub na nabycie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego, wniesienie wkładu mieszkaniowego bądź budowlanego do spółdzielni mieszkaniowej oraz nabycie wierzytelności wynikającej z umowy zawartej przez osobę trzecią z przedsiębiorcą budowlanym obejmującej prawa z tytułu wniesionego wkładu budowlanego,

Ustawa reguluje również informacje, jakie muszą zawierać ogłoszenia oraz reklamy dotyczące kredytu konsumenckiego. Zgodnie z art. 4 ust. 2 pkt 10 ustawy o kredycie konsumenckim, umowa powinna zawierać informacje o uprawnieniu konsumenta do spłaty kredytu przed terminem określonym w umowie. Zgodnie ze stanem prawnym obowiązującym w dniu wszczęcia postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów na podstawie art. 8 ust. 2 pkt 1 i 2 oraz ust. 3 ustawy o kredycie konsumenckim, jeżeli konsument spłaca kredyt przed terminem, wówczas w przypadku: kredytu oprocentowanego – nie jest zobowiązany do zapłaty oprocentowania za okres po spłacie kredytu, kredytu nieoprocentowanego – konsument ma prawo zmniejszenia zapłaconych kredytodawcy prowizji i opłat proporcjonalnie do okresu, o który skrócono czas korzystania z kredytu. Kredytodawca może zastrzec prowizję za wcześniejszą spłatę

kredytu konsumenckiego tylko w umowach dotyczących kredytów walutowych lub kredytów o stałej stopie procentowej w okresie kredytowania, o ile kwota kredytu jest wyższa niż 5 000 zł. Od dnia 28.09.2003r. obowiązuje nowa treść art. 8 ustawy o kredycie konsumenckim skutków przedterminowej spłaty kredytu. Ustawa z dnia 22 maja 2003r. o zmianie ustawy o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2003r. Nr 109, poz. 1030) zmieniła treść artykułu w taki sposób, iż zostało zakazane pobieranie prowizji za wcześniejszą spłatę kredytu w każdej sytuacji. W wyniku tej zmiany art. 8 ustawy o kredycie otrzymał brzmienie: konsument jest uprawniony do spłaty kredytu przed terminem określonym w umowie. Termin dokonania spłaty powinien odpowiadać terminom wnoszenia rat określonym w umowie. 1a. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, konsument jest obowiązany poinformować kredytodawcę o zamiarze wcześniejszej spłaty kredytu najpóźniej w terminie 3 dni przed jej dokonaniem. 2. Jeżeli konsument spłaca kredyt przed terminem, wówczas w przypadku: 1) kredytu oprocentowanego - nie jest zobowiązany do zapłaty oprocentowania za okres po spłacie kredytu, 2) kredytu nieoprocentowanego - konsument ma prawo do zmniejszenia zapłaconych kredytodawcy prowizji i opłat proporcjonalnie do okresu, o który skrócono czas korzystania z kredytu. 3. Za wcześniejszą spłatę kredytu kredytodawca nie może zastrzec prowizji. 4. Kredytodawca obowiązany jest rozliczyć się z konsumentem w terminie 14 dni od dnia dokonania spłaty kredytu.

Biorąc pod uwagę powyższe ustalenia, można stwierdzić, iż do analizowanej treści umowy nie mają zastosowania przepisy ustawy o kredycie konsumenckim ponieważ cechy umowy powodują iż nie mieści się ona w zakresie określonym art. 2 ust. 1 i 2 oraz 3 ustawy o kredycie konsumenckim. Dlatego, też bezprzedmiotowy staje się zarzut naruszenia art. 8 ustawy o kredycie konsumenckim z uwagi na żądanie w art. 18 ogólnych warunków umowy uiszczenia prowizji w wysokości 1 500 zł w przypadku przedterminowej spłaty kredytu.

Zgodnie z art. 105 § 1 k.p.a., gdy postępowanie z jakiegokolwiek przyczyny stało się bezprzedmiotowe, organ administracji wydaje decyzję o umorzeniu postępowania. Zarzut dotyczy naruszenia art. 8 ustawy o kredycie konsumenckim, gdyż do ocenianej umowy przepisy tejże ustawy nie mają zastosowania. Tym samym zarzut ten nie znajduje uzasadnienia w okolicznościach faktycznych sprawy. Należy więc uznać, iż prowadzenie postępowania w zakresie objętym pkt II sentencji przeciwko GORSZ pod tym zarzutem jest bezprzedmiotowe. Spełniona została zatem przesłanka umorzenia z urzędu postępowania określona w art. 105 §1 k.p.a.

Stąd należało orzec jak w pkt III sentencji.

Zgodnie z art. 23c ust. 2 ustawy antymonopolowej w decyzji, Prezes Urzędu może określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w celu zapewnienia wykonania nakazu. Środkiem usunięcia praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w celu wykonania nakazu określonego w pkt I sentencji niniejszej decyzji, polegające na zaniechaniu naruszenia obowiązku udzielenia konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji w zakresie terminu umożliwienia uczestnikowi samofinansującej się Grupy dokonania zakupu towaru w związku z zawieraniem umów, które uprawniają do uczestnictwa w samofinansującej się grupie osób. Nakaz ten powinien zostać wykonany poprzez podawanie konsumentom w związku z zawieraniem umów, rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji o terminie umożliwienia uczestnikowi samofinansującej się Grupy na określonych w umowie warunkach dokonania zakupu towaru.

Wobec powyższego orzeka się jak w pkt IV sentencji.

Zgodnie z art. 23c ust. 2 ustawy antymonopolowej w decyzji, Prezes Urzędu może określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w celu zapewnienia wykonania nakazu. Środkiem usunięcia praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w celu wykonania nakazu określonego w pkt II sentencji niniejszej decyzji, należy uznać zaniechanie stosowania niedozwolonych postanowień umownych, tj. zakwestionowanej części art. 3 pkt 1 OWU, art. 20 OWU,

A. art. 3 pkt 1 OWU (...) „Jednocześnie przejmuje na siebie całość praw i zobowiązań wynikających z treści niniejszej umowy” (...).

B. art. 20 OWU „Pełnomocnictwo. Dla umożliwienia GROSZ zrealizowania przedmiotu umowy, uczestnik grupy, którego dane osobowe wymienione są na pierwszej stronie umowy, przez jej zawarcie przekazuje na rzecz GROSZ nieodwołalnie i nie wygasające nawet po śmierci uczestnika grupy pełnomocnictwo, na okres ważności prawnej grupy, aż do ostatecznego rozliczenia. Pełnomocnictwo to obejmuje prawo GROSZ do równoprawnego rozwiązywania spraw dotyczących uczestnika grupy, w tym spowodowanych okolicznościami siły wyższej, a które poza wolą GROSZ mogłyby przynieść szkody programowi i grupie.”

poprzez zaprzestanie wykorzystywania w umowach niewykonanych w dacie otrzymania decyzji, a także w nowych umowach zawieranych po tej dacie, treści przedmiotowych postanowień.

Wobec powyższego orzeka się jak w pkt V sentencji.

Art. 100e) ustawy antymonopolowej, umożliwia Prezesowi Urzędu nadanie decyzji w całości lub w części rygoru natychmiastowej wykonalności, jeżeli wymaga tego ważny interes konsumentów. W przedmiotowym przypadku ważny interes konsumentów upatruje się w interesie ekonomicznym konsumenta. Umowa, której postanowienia poddano kontroli ma za zadanie uregulować relacje pomiędzy przedsiębiorcą, oraz uczestnikami grupy, którzy wnoszą środki finansowe na rzecz wspólnego funduszu. Zgromadzone przez nich środki, są przeznaczane na zakup towarów. Tak więc jest to umowa współzaufania. Klienci muszą zaufać, iż członkowie grupy, będą rzetelnie wносить środki pieniężne na wspólną rzecz, a przedsiębiorca, będzie rzetelnie dbał o ich interes. Przedsiębiorca pełni funkcję tylko administratora środkami Klientów, dlatego, też wykorzystywanie zabronionych przez Sąd postanowień, które są niekorzystne dla Klientów, może narażać ich na straty finansowe. Administrator poprzez stosowanie procedur opisanych w niedozwolonym postanowieniu umownym, dotyczących bezwarunkowego przejęcia na siebie wszelkich praw i obowiązków przez konsumenta wynikających z treści umowy, a także udzielenia pełnomocnictwa nieodwołalnego i nie wygasającego nawet po śmierci uczestnika grupy narusza interes ekonomiczny konsumentów.

Z uwagi na przedmiotowe zagrożenie interesu ekonomicznego konsumentów, nadanie decyzji rygoru natychmiastowej wykonalności, jest uzasadnione.

Wobec powyższego orzeka się jak w pkt VI sentencji.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy antymonopolowej w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach.

Dyrektor Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach
Alicja Kral